

Ks. MARIUSZ ŚWIDER¹

WSD SIEDLCE

DUSZPASTERSKA TROSKA SŁUGI BOŻEGO BISKUPA IGNACEGO ŚWIRSKIEGO O TRZEŻWOŚĆ WIERNYCH

Treść: Wstęp; 1. Alkohol prawdziwym zagrożeniem dla człowieka; 2. Alkohol przyczyną cierpienia w rodzinie i społeczeństwie; 3. Propozycje duszpasterskie wobec plagi pijaństwa; Zakończenie; Streszczenie; Summary: *Pastoral care of the Servant of God Bishop Ignacy Świrski for sobriety of the faithful*; Bibliografia.

Słowa kluczowe: bp Ignacy Świrski, walka z pijaństwem, alkoholizm, listy pasterskie.

Keywords: bishop Ignacy Świrski, anti-alcohol activities, alcoholism, pastoral letters.

Wstęp

II wojna światowa, oprócz śmierci milionów ludzi i zniszczeń materialnych, przyniosła ze sobą także bardzo poważne spustoszenie w sferze życia społecznego, moralnego i duchowego. Szczególnie tragiczne skutki wojna pozostawiła na terenie

¹ MARIUSZ ŚWIDER, prezbiter diecezji siedleckiej (2010). W latach 2012-2013 studiował nauki biblijne w Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie, w 2015 roku obronił licencjat z Pisma Świętego w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie, a w 2018 rozprawę doktorską z teologii biblijnej pt. „*Are we also blind?*” (*Jn 9,40*). *The Meaning of John 9 in Light of Biblical Rhetorical Analysis* w Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Jest wykładowcą Nowego Testamentu w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej i postulatorem procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego. ORCID 0009-0009-9054-4266.

Polski, niezwykle mocno doświadczając również jej mieszkańców. Ks. prof. Ignacy Świrski mianowany 12 kwietnia 1946 r. przez papieża Piusa XII biskupem diecezji siedleckiej czyli podlaskiej doskonale rozumiał wyzwania duszpasterskie, jakie były obecne w ówczesnym świecie. Jako pasterz diecezji troszczył się przede wszystkim o ludzi i ich relację z Bogiem. Już w swoim pierwszym liście pasterskim z 4 lipca 1946 r. z okazji inauguracji posługi biskupiej zarysowuje ten istotny problem pisząc, że „ustał wprawdzie huk armat i bomb, zmieniających w gruzy nasze miasta, ale skutki ich pozostały. Rany zadane przez wojnę jeszcze się ropieją, łzy jeszcze płyną, jęki sierot i wzdychanie wdów jeszcze się rozlegają. Straszna po niej spuścizna moralna ciężkim kamieniem spadła na cały naród. W takich oto czasach spodobało się Bogu, abym do Was przyszedł, a przychodząc nie przyniósł ze sobą nic oprócz mocnej nadziei na opatrzność Bożą i tą nadzieją chciał Was wszystkich ożywić”². W dalszej refleksji nad sytuacją człowieka w trudnym okresie powojennym biskup Ignacy podkreśla, że „miasta i gospodarkę odbudować nie trudno, ale człowieka jak odbudujemy? To sprawa znacznie trudniejsza, a jednak ona jest najważniejsza. A jeśli człowieka się nie odbuduje – to jakież będzie miało sens odbudowywanie miast i gospodarki i kultury? Dla kogoż mamy je budować? (...) Najpierw należy odbudować człowieka, a potem myśleć od obudowie miast”³.

Blisko 22-letnia posługa pasterska biskupa Ignacego Świrskiego w diecezji siedleckiej czyli podlaskiej była odzwierciedleniem jego zaangażowania o nieustanne „odbudowywanie człowieka”, aby ten odkrywał w sobie piękno stworzenia na wzór i podobieństwo Boga. Biografowie Sługi Bożego zauważają, że „w nauczaniu pasterskim zachęcał diecezjan do podejmowania działalności charytatywnej”⁴. Biskup pragnął nie tylko zaradzić skutkom osłabionego moralnie społeczeństwa, ale przede wszystkim chciał powstrzymać przyczyny dalszej degradacji człowieka, często dokonywanej – świadomie lub nie – przez niego samego. Szczególnym przejawem tej pasterskiej troski było zabieganie o życie w trzeźwości i abstynencji od alkoholu jego diecezjan. Problematyka przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu stała się częstym tematem jego nauczania pasterskiego. Wśród wielu pism duszpasterskich z okresu posługi biskupiej Sługi Bożego są również dokumenty odnoszące się wprost do walki z nałogiem pijaństwa⁵. Należą do nich między innymi *List*

² I. ŚWIRSKI, *List pasterski z okazji objęcia rządów biskupich w Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej*, w: M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego: Listy pasterskie i Orędzia*, Siedlce 2022, s. 21.

³ *Tamże*, s. 25.

⁴ D. LIPIEC, A. SŁAWATYNIEC, *Biskup Ignacy Świrski jako pasterz diecezji siedleckiej*, w: B. BŁOŃSKI (red.), *Biskup Ignacy Świrski (1885-1968). Osoba i dzieło*, Siedlce 2008, s. 110.

⁵ Należy zwrócić uwagę, że zainteresowanie problematyką przeciwdziałania alkoholizmowi było reakcją na zaistniałą sytuację społeczną w okresie powojennym. Podczas 18-letniej działalności

*pasterski o potrzebie trzeźwości z 8 września 1948 r.*⁶, *Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem z dn. 2 lutego 1956 r.*⁷, „Orędzie pasterskie do Wiernych o trzeźwym spędzaniu Świąt Bożego Narodzenia” z 8 grudnia 1956 r.⁸ czy *Orędzie pasterskie o potrzebie szczególnej trzeźwości w okresie Wielkiego Postu* (Popielec 1957 r.)⁹. Ponadto napisał także specjalną instrukcję dla duchowieństwa parafialnego w sprawie wykonywania zaleceń listu o potrzebie trzeźwości z 8 września 1948 r. List ten ukazał się w formie broszurki zatytułowanej *W obronie godności wesela*¹⁰.

Niniejsze opracowanie prezentuje duszpasterskie zaangażowanie biskupa Ignacego Świrskiego w problematykę antyalkoholową i pomoc osobom zniewolonym nałogiem. Warto nadmienić, iż do tej pory ten aspekt działalności charytatywnej biskupa Ignacego – mimo, że był powszechnie znany i bardzo często niemalże jednoznacznie kojarzony z biskupem Świrskim – nie doczekał się szczególnego opracowania. Sługa Boży widząc w pijaństwie realne niebezpieczeństwo w procesie rozwojowym człowieka przestrzega przed nim swoich diecezjan, otwarcie mówi o zgubnych skutkach – zarówno indywidualnych jak i społecznych – spożywania alkoholu, a także proponuje konkretne rozwiązania duszpasterskie wspomagające osoby uzależnione i ich rodziny.

1. Alkohol prawdziwym zagrożeniem dla człowieka

Biskup Ignacy niemalże od początku posługi pasterskiej w swoim nauczaniu zwracał uwagę na zagrożenie, wynikające ze spożywania alkoholu. W pierwszym swoim liście pasterskim o potrzebie trzeźwości z 8 września 1948 r. określa alkohol „największym wrogiem naszych czasów”¹¹, a pijaństwo nazywa „gangreną alkoholizmu rozkładającą cały naród”¹². Mówi wprost: „wypowiadam wszystkim pija-

dydaktyczno-naukowej w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie tematyka pijaństwa i zagrożeń z niego wynikających nie była podejmowana przez ks. prof. Świrskiego w jego publikacjach naukowych. W przedstawionym przez niego w 1935 r. dorobku naukowym w ramach aplikacji o nadanie tytułu profesora nie widnieje ani jeden tytuł nawiązujący do zagadnień przeciwdziałania problemom uzależnienia od alkoholu. Zob: D. WEREDA, *Działalność naukowo dydaktyczna i duszpasterska ks. Ignacego Świrskiego w Wilnie*, w: M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Pasterz, który był ojcem. Sługa Boży Biskup Ignacy Świrski w źródłach archiwalnych*, Siedlce 2024, s. 131-132.

⁶ Zob. M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego*, s. 68-81.

⁷ *Tamże*, s. 133-137.

⁸ *Tamże*, s. 152-154.

⁹ *Tamże*, s. 155-157.

¹⁰ I. ŚWIRSKI, *W obronie godności wesela*, Poznań-Warszawa-Lublin 1949.

¹¹ TENŻE, *List pasterski o potrzebie trzeźwości*, w: M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego*, s. 68.

¹² *Tamże*, s. 81.

nym weselom w diecezji wojnę¹³. W związku z niebezpieczeństwem wynikającym z uzależnienia, zachęca zwłaszcza kapłanów, ale także wiernych świeckich swojej diecezji, do zaangażowania się w pomoc zniewolonym: „potrzeba walki z pijaństwem staje się coraz bardziej nakazem chwili, zrozumienie jej coraz większe obejmuje kręgi. W tej walce duszpasterze nie mogą stać w ostatnich szeregach, chodzi tu bowiem o nader ważną i do tego naszą sprawę”¹⁴.

Biskup Świrski widział w nadużywaniu alkoholu realne niebezpieczeństwo nie tylko dla ciała, ale przede wszystkim dla ducha. W jednym ze swoich orędzi pasterskich do wiernych podkreślał, że zagrożeniem jest każdy rodzaj alkoholu: „I rzeczywiście wszelkie napoje alkoholowe prowadzą do pijaństwa: a jest ono przecież jednym z siedmiu grzechów głównych – tych zatrutych i nieszczęsnych źródeł upadku człowieka i obrazy Bożej. Pijaństwo jest wrogiem dobrobytu, sprowadza nędzę i niszczy dorobek całych pokoleń, powoduje ból i nieszczęścia, podkopuje zdrowie fizyczne i duchowe, przyczynia się do zbrodni i obniża moralność i kulturę wewnętrzną, hańbi godność ludzką, przekreśla dobre wychowanie i przyspiesza zgubny koniec narodu. Krótko mówiąc – pijaństwo jest jedną z przyczyn łańcucha zła, niekończącego się szeregu grzechów i obrazy Bożej”¹⁵.

Nadużywanie alkoholu, który jest nad wyraz niebezpiecznym zagrożeniem dla człowieka, destrukcyjnie wpływa na jego zdrowie, osłabia życie moralne, destabilizuje relacje rodzinne i społeczne, a także często niszczy sferę kultury i zasady dobrych obyczajów. W *Orędziu pasterskim do Wiernych o trzeźwym spędzaniu Świąt Bożego Narodzenia* zauważa również negatywny aspekt pijaństwa, pytając „co się stało z tymi wspaniałymi tradycjami? Z bólem trzeba stwierdzić, że w zbyt wielu naszych domach, nawet zdawałoby się – katolickich, z zasadniczych faktów i przeżyć religijnych została się tylko zewnętrzna powłoka w postaci drzewek, obwieszanych pustymi świecidełkami i jeśli nawet nie tak obfitej to przynajmniej mocno zakrapianej wieczerzy i innych posiłków świątecznych. Często główną ozdobę stołu świątecznego stanowią kielichy i kieliszki, butelki i karafki z trucizną alkoholową pod najrozmaitszymi postaciami. Aż strach i wstyd pomyśleć, że przy okazji wielkich świąt Bożego Narodzenia tyle jest pijaństwa, a z nim wszelkich innych różnych grzechów”¹⁶.

¹³ Tamże, s. 78.

¹⁴ I. ŚWIRSKI, *Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem*, w: M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego*, s. 133.

¹⁵ TENŻE, *Orędzie pasterskie o potrzebie szczególnej trzeźwości w okresie Wielkiego Postu*, w: M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego*, s. 156.

¹⁶ TENŻE, *Orędzie pasterskie do Wiernych o trzeźwym spędzaniu Świąt Bożego Narodzenia*, w: M. ŚWIDER, R. DMOWSKI (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego*, s. 153.

Wobec tak wielkiego niebezpieczeństwa, jakie stwarzał (i stwarza) alkohol i jego nieumiarkowane spożywanie biskup Ignacy jako pasterz diecezji zatroskany o diecezjan tak często poranionych przez pijaństwo, nie mógł pozostać obojętny. Dostrzegając w tym nałogu wielkie cierpienie.

2. Alkohol przyczyną cierpienia w rodzinie i społeczeństwie

Alkoholizm był i jest przyczyną wielu cierpień – tak dla osoby uzależnionej jak i jej rodziny czy środowiska, w którym żyje. Nie dziwi zatem zatroskanie biskupa Ignacego o „trzeźwe społeczeństwo”. Cierpi osoba uzależniona, cierpią jej bliscy, ale cierpiał z tego powodu również Sługa Boży jako pasterz diecezji. Zapisał się w historii jako człowiek o szczególnie wrażliwym sercu, „najbardziej charakterystycznym elementem pasterskiej posługi biskupa Ignacego było nieustanne pochylenie się nad człowiekiem potrzebującym i praktyczna odpowiedź na jego biedę”¹⁷. Wojenny i powojenny okres związany z obniżeniem się poziomu życia moralnego społeczeństwa stał się dla wielu czasem upadku w alkoholizmie czy innych uzależnieniach. Spustoszenie i osłabienie człowieka wywołane nałogiem pijaństwa, zauważali biskupi polscy i często ostrzegali przed zgubnymi skutkami alkoholu. W *Liście pasterskim Episkopatu Polski o pijaństwie* z 5 stycznia 1947 r. czytamy: „Wódka niszczy dobrobyt. Przez pijaństwo ludzie majątni stają się żebrakami i nędznie kończą swe dni w przytułkach dla bezdomnych lub wprost na ulicy. Iluż tu nieszczęśliwych strąciła wódka na dno nędzy i poniżenia, a ich rodziny w otchłań biedy. Wódka wysysa z człowieka zdrowie i siły żywotne. W krew sączy trucizną, pożera serce, nerwy i mózg, wycieńcza całe ciało i rzuca je na pastwę suchotom, przedwczesnemu zniedołężnieniu i obłądowi. Następstwa pijaństwa przechodzą z ojca na dzieci, mnożąc armię zwyrodnialców, niedołęgów umysłowych i kalek. Z wielkiej liczby ludzi nerwowych, przewrażliwionych, kłótliwych, histeryków znaczna część popadła w te choroby i zbroczenia w skutek alkoholicznego zatrucia organizmu po części już u swych przodków. Co gorsze, pijaństwo łamie charakter człowieka, zabija myśl, wyjaławia serce, paraliżuje wolę, wyjaławia wartości moralne i społeczne, zmniejsza, a często zupełnie przekreśla twórczość ludzką. Człowiek oddany nałogowi pijaństwa podobny jest do śpiącego sternika, który bezwolnie wypuszcza ster z ręki i pozwala okrętowi rozbić się o skałę. Alkoholik staje się samolubem, zatracając związek z rodziną oraz poczucie przynależności do Kościoła i państwa. Dla zaspokojenia pragnienia wódki gotów jest poświęcić swój honor, swój obowiązek, rodzinę, a w końcu Ojczyznę”¹⁸.

¹⁷ M. ŚWIDER, *Biskup Ignacy Świrski: Świadek miłosierdzia Bożego*, Siedlce 2018, s. 25.

¹⁸ *List pasterski Episkopatu Polski o pijaństwie*, „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” 32 (1947), nr 1-3, s. 9.

Cierpienie osób uzależnionych od alkoholu i ich bliskich nad wyraz dostrzegali biskup Ignacy jako pasterz diecezji. Pragnął na różne sposoby pomóc uzależnionym. W jednym z listów pasterskich celem zniechęcenia do pijaństwa rozpoczął argumentację od wyliczenia kosztów nałogu pytając: „Czy zastanawiał się kto z Was, skąd to pochodzi, że ludność naszego kraju przepija rocznie około 25 miliardów złotych, czyli taką sumę, za jaką dałoby się wybudować 1500 kamienic, czyli całe niemal miasto. Sama diecezja podlaska, ta męczeńska i bardzo uboga diecezja – wstyd mi powiedzieć – przepija rocznie jeden miliard złotych, czyli sumę za jaką można by wybudować 40 kościołów. Gdyby tak z roku na rok przepijane pieniądze wkładano w gospodarkę krajową, akcję kulturalną, oświatową i charytatywną, do jakiego byśmy doszli dobrobytu? Tymczasem zamiast dobrobytu cierpimy na tym straszniejszą, bo zawinioną nędzę. Przepijanie majątku nie odbywa się bezkarnie, pociąga za sobą ogromne skutki. Ludzie przepijają nie tylko majątek, lecz także i zdrowie, i chęć do pracy, i uczciwość wrodzoną, i honor narodowy, i szczęście rodzinne. Gdyby w kieliszku topili tylko majątek, nie byłoby jeszcze tak tragicznie, lecz zarazem topią i naszą tężyznę narodową: fizyczną i umysłową, moralną i religijną!”¹⁹. W innym dokumencie ze swojego nauczania pasterskiego biskup Ignacy zwraca się do swoich diecezjan, że „przyznać otwarcie musimy, że fala alkoholizmu od lat coraz szerszym rozlewa się korytem po naszym kraju i wzmaga się na sile, wciągając w swój nurt coraz więcej ludzi, którzy topili w nim i dziś topią swoje siły fizyczne i duchowe, zarobiony grosz, z wielką krzywdą dla własnych rodzin i ze szkodą dla społeczeństwa”²⁰.

3. Propozycje duszpasterskie wobec plagi pijaństwa

Biskup Ignacy troszcząc się o wysoki poziom życia moralnego swoich diecezjan w nauczaniu pasterskim skupiał się nader często na zwalczaniu plagi pijaństwa. W tym zniewoleniu widział źródło wielu nieszczęść tak narodowych, rodzinnych jak i osobistych. Wpisywał się w ten sposób we wspólny głos Episkopatu Polski, który w okresie powojennym często uwrażliwiał wiernych na niebezpieczeństwo nadużywania alkoholu. W liście pasterskim o pijaństwie z dnia 5 stycznia 1947 r. biskupi polscy zauważają, że „ilekroć chciano naród polski fizycznie i duchowo osłabić, by go łatwiej pognębić, starano się pogrążyć w opilstwie. Tak było za królów Sasów. Tak było przed niespełna wiekiem, gdy carski rząd zakazywał w diecezjach polskich ruchu trzeźwości powstającego z inicjatywy kościelnej dla zwalczania

¹⁹ I. ŚWIRSKI, *List pasterski o potrzebie trzeźwości*, s. 71.

²⁰ TENŻE, *Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem*, s. 134.

nałogu pijaństwa. Tak było również parę lat temu, gdy okupacja hitlerowska popierała u nas wszelkimi sposobami pijaństwo tolerując życzliwie tajne gorzelnie i wypłacając rolnikom za dostawy zbożowe premie w postaci wódki. Tymi sposobami chcieli najeźdźcy zwątlić nasz lud i wykryć ośrodki polskiego oporu, bo nie masz tam tajemnic, gdzie panuje opilstwo (...) Nie ustawał Kościół święty w przestroгах przed pijaństwem i w nawoływaniu pijaków, by się opamiętali. Od stu lat powstają z natchnienia religijnego ruchy abstynenckie, bractwa wstrzemięźliwości i różnego typu akcje antyalkoholowe²¹. Biskup Ignacy Świrski zgadzając się w pełni z treścią listu Episkopatu poleca, aby „powyższy list pasterski odczytać z ambon w niedzielę dnia 9 lutego r.b., lub w najbliższą następną niedzielę²². Szczególnie zachęcał kapłanów swojej diecezji do zaangażowania się w pomoc osobom uzależnionym. W jednym ze swoich wezwań duszpasterskich z przejściem zwracał się do księży słowami: „Pijaństwo godzi w moralność i wiarę Narodu i zanim zdąży zabić jego ciało, wpierw zabija jego duszę, jego życie nadprzyrodzone, za które przecież my kapłani jesteśmy odpowiedzialni. Nas więcej niż kogokolwiek powinna ta sprawa obchodzić i boleć. Od tego bowiem jesteśmy, aby chronić czystość i świętość życia ludzkiego. Nikt, jak właśnie my kapłani, nie jest tak wyraźnie do tej pracy powołany²³”.

Analiza nauczania pasterskiego Sługi Bożego potwierdza, że biskup Ignacy nigdy nie przekreślał człowieka, chciał dać mu szansę niezależnie od tego jak bardzo został zniewolony nałogiem alkoholizmu czy innym uzależnieniem. Zachęcał do zrozumienia nieszczęścia osób z problemami pijaństwa, do cierpliwego towarzyszenia im: „do pijaka więc należy jakoś zbliżyć się, podać mu rękę – pisał w jednej z odezw do swoich kapłanów – to nam ułatwi odnalezienie w nim tlejącej w jego duszy iskiereki Bożej i przywrócenie go do życia ludzkiego. Gdyby tak każdy kapłan postawił sobie za zadanie przynajmniej jednego pijaka w życiu swoim wyleczyć, o jakby dużo zyskała na tym sprawa Boża. Niech jedną taką zbłąkaną owieczkę przyniesie kapłan na ramionach swoich do owczarni Chrystusowej, więcej będzie miał zasługi przed Bogiem niż całe lata pracy nad stu pobożnymi duszami²⁴”.

Biskup Świrski dostrzegał, że cierpienie osoby uzależnionej najczęściej generuje cierpienie jej najbliższych, zwłaszcza rodziny. Dlatego proponując pomoc sugerował rozszerzenie jej również na najbliższą rodzinę. W jednym z listów pasterskich zachęca: „Starajmy się podźwignąć i te rodziny, w których mąż i ojciec jest nieszczęściem domu na skutek pijaństwa. Mamy głębokie przeświadczenie i zdaje

²¹ *List pasterski Episkopatu Polski o pijaństwie*, s. 8-9.

²² *Tamże*, s. 11.

²³ I. ŚWIRSKI, *Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem*, s. 133.

²⁴ *Tamże*, s. 137.

nam się, iż nie jesteśmy w błędzie, jeżeli sądzimy i znaleźlibyśmy środek na tych beznadziejnych pijaków. Środek bardzo prosty, a polega ona na częstym odwiedzaniu takiej nieszczęśliwej rodziny. Wszak taka rodzina żyje zwykle w skrajnej nędzy, okazana jej niewielka nawet pomoc sprawia dziwne skutki. Samo zjawienie się parafialnej opiekunki z kawałkiem chleba dla głodnych dzieci, staje się dla ich ojca pijaka tak wymownym i mocnym kazaniem, że długo tego wytrzymać nie zdoła i zmieni tryb swego życia. Opieramy to na doświadczeniu i obserwacji²⁵. Sługa Boży widział potrzebę zaangażowania się w pomoc uzależnionym i ich rodzinom nie tylko duszpasterza, ale również wiernych świeckich i stworzenia swego rodzaju interwencyjnego zespołu parafialnego.

Do cierpliwego towarzyszenia osobom ubogim i potrzebującym zachęcała biskupa Ignacego przede wszystkim Ewangelia i postawa Chrystusa leczącego i wspomagającego człowieka poranionego. Biskup Świrski wspierał osoby w kryzysie pomagając im materialnie, duchowo, ale również modlitewnie. Pisał, że „środkiem niezawodnym w problemie alkoholowym jest wierność Bogu i modlitwa”²⁶. Dostrzegał także wiele sposobów uzdrowienia, jakie oferuje specjalistyczna terapia w poradniach i punktach pomocy osobom uzależnionym. „Podjęta od pewnego czasu, za pośrednictwem specjalistycznych poradni, akcja społeczna bezpośrednio oddziaływania na alkoholików i systematycznego ich leczenia, świadczy o tym, jak wielką wagę właściwe czynniki przywiązują do walki z alkoholizmem w Polsce. I zapewne akcja ta niejednym może poszczycić się sukcesem, jeśli chodzi o pojedynczych alkoholików. Niejednego z nich udało się wyrwać z oparów pijaństwa na zawsze”²⁷ – napisał Sługa Boży w jednym ze swoich wezwań do wiernych.

Biskup Ignacy często wystosowywał listy pasterskie, orędzia, odezwy czy wezwania do zachowania trzeźwości i pomocy osobom uzależnionym. W latach 1956 i 1957 skierował dodatkowe orędzia do wiernych prosząc o trzeźwe spędzanie świąt Bożego Narodzenia²⁸ czy przeżywanie okresu Wielkiego Postu bez alkoholu²⁹. „Często główną ozdobę stołu świątecznego stanowią kielichy i kieliszki, butelki i karafki z trucizną alkoholową pod najrozmaitszymi postaciami”³⁰ – z bólem serca napisał do diecezjan. Biskup Świrski przestrzegał przed pijaństwem, ponieważ

²⁵ *Tamże*, s. 136.

²⁶ I. ŚWIRSKI, *List pasterski o potrzebie trzeźwości*, s. 75.

²⁷ TENŻE, *Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem*, s. 136-137.

²⁸ TENŻE, *Orędzie pasterskie do Wiernych o trzeźwym spędzaniu Świąt Bożego Narodzenia*, s. 152-154.

²⁹ TENŻE, *Orędzie pasterskie o potrzebie szczególnej trzeźwości w okresie Wielkiego Postu*, s. 155-157.

³⁰ TENŻE, *Orędzie pasterskie do Wiernych o trzeźwym spędzaniu Świąt Bożego Narodzenia*, s. 153.

widział w nim często przyczynę innych grzechów: „Aż strach i wstyd pomyśleć, że przy okazji wielkich świąt Bożego Narodzenia tyle jest pijaństwa, a z nim wszelkich innych różnych grzechów. Zapomnieliśmy, że powstrzymywanie się od napojów alkoholowych jest wielką chrześcijańską cnotą trzeźwości, w pierwszych czasach Kościoła bardzo rozpowszechnioną, i że pijaństwo było, jest i będzie grzechem, i to grzechem śmiertelnym”³¹.

Przy okazji wizytacji, bierzmowania i innych spotkań z diecezjanami, Sługa Boży zachęcał do całkowitej abstynencji i wstrzemięźliwości. Namawiał do zapisywania się do Księgi Trzeźwości prowadzonej w parafiach, zwłaszcza na czas Wielkiego Postu. Biskup udzielał specjalnego błogosławieństwa parom, które zdecydowały się na wesela bezalkoholowe³². Mocno propagował organizowanie „trzeźwych wesel”. Już w pierwszym liście pasterskim o potrzebie trzeźwości podejmuje tę kwestię: „Odcinkiem frontu najbardziej zagrożonym są u nas zabawy weselne. Z pojęciem wesela, niestety, skojarzyły się w umysłach wyobrażenia jakiejś hucznej zabawy, jakiegoś szału wyuzdanego, co chwila podsycanego i podniecanego trunkami rozpalającymi aż do utraty przytomności”³³.

W swoim *Wezwaniu pasterskim do walki z pijaństwem* biskup Ignacy akcentując potrzebę organizacji wesel bezalkoholowych napisał, że „obrona wesela przed wódką to nie jest jeszcze wszystko. Ale osiągnięcie na tym odcinku pełnego sukcesu jest niezmiernie ważne. Wszak tu chodzi o uratowanie sakramentu od zniewagi duszy nowożeńców od świętokradztwa, a początku nowego życia od zatrucia. Błogosławieństwo tego czynu pójdzie z pokolenia w pokolenie w milionach rodzin. Najśmielsza nawet myśl ogarnąć nie potrafi, jakie błogosławione skutki sprowadzić zdołają trzeźwe wesela na pojedyncze rodziny i na Naród cały. Zacznijmy zatem od oczyszczania naszych wesel od tej zarazy wódczanej, a wnet się dowiemy”³⁴. Akcja „trzeźwych wesel” – tak mocno propagowana przez biskupa Ignacego – znana była i praktykowana w całej Polsce³⁵.

³¹ *Tamże*.

³² Z. SOBOLEWSKI, *Imię Twoje wysławiamy. Dzieje diecezji siedleckiej (1818-2018)*, Siedlce 2018, s. 198.

³³ I. ŚWIRSKI, *List pasterski o potrzebie trzeźwości*, s. 74.

³⁴ TENŻE, *Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem*, s. 135-136.

³⁵ Por. J. SKORODIUK, *Człowiek Boży. Życie duchowe biskupa Ignacego Świrskiego*, Siedlce 2015, s. 31.

Zakończenie

Troska o życie moralne powierzonych jemu diecezjan, a zwłaszcza życie w wolności od uzależnienia alkoholowego, była jednym z filarów pasterskiej posługi biskupa Świrskiego. Z przekonaniem pisał w jednym z listów pasterskich: „dziękując (...) Bogu miłosiernemu, nie ustane zachęcać i nawoływać wszystkich ludzi dobrej woli, do wytrwania w walce, do jej dalszego prowadzenia, a w szczególności do zabezpieczenia się przed pokusami, które na pewno nie zostawią Was w spokoju, lecz stale, przy każdej okazji, mniej lub więcej gwałtownie, zaczną na Was nacierać. Wiecie dobrze, że nie wystarczy grzech sobie obrzydzić, nie wystarczy nawet z nim zerwać, potrzeba jeszcze przed nim się zabezpieczyć przez usunięcie okazji i pokusy prowadzących do grzechu”³⁶.

Niestrudzona postawa biskupa Ignacego jako „gorliwego krzewiciela trzeźwości i abstynencji wśród duchownych i świeckich”³⁷ chlubnie zapisała się w historii diecezji siedleckiej czyli podlaskiej i była z zaangażowaniem kontynuowana przez jego następców, zwłaszcza biskupa Jana Mazura, który na płaszczyźnie troski o trzeźwość aktywnie działał nie tylko jako pasterz powierzonej sobie diecezji, ale również w strukturach Konferencji Episkopatu Polski. W latach 1965-1988 przewodniczył Komisji Episkopatu Polski ds. Trzeźwości, a następnie był jej wiceprzewodniczącym.

Sługa Boży biskup Ignacy Świrski w swoim wyjątkowym zatroskaniu o człowieka, o jego wolać od nałogów i uwikłań, o wyrwanie go z nędzy grzechu, a przede wszystkim o jego osobistą i życiodajną relację z Bogiem, pozostaje wybitnym przykładem i inspiracją dla każdego duszpasterza, również dla każdego chrześcijanina.

* * *

STRESZCZENIE

Duszpasterska troska biskupa Ignacego Świrskiego o życie duchowe i moralne powierzonego mu ludu Bożego w diecezji siedleckiej czyli podlaskiej w latach 1946-68 była jednym z priorytetów pasterskiej posługi Sługi Bożego. Szczególną opieką otoczył biskup Ignacy osoby poranione nałogiem alkoholizmu i ich rodziny. Artykuł prezentuje jak biskup Ignacy dostrzegał i wielokrotnie ukazywał

³⁶ I. ŚWIRSKI, *List pasterski o potrzebie trzeźwości*, s. 69.

³⁷ J. GOMÓŁKA, *Duszpasterstwo trzeźwości*, w: H. TOMASIK, K. KORSZNIWICZ, J. JÓZWIK (red.), *Magnificat anima mea Dominum*, Marki 1993, s. 62.

niebezpieczeństwo, jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu. Opracowanie bazujące na listach pasterskich biskupa Świrskiego zawiera również wiele propozycji inicjatyw duszpasterskich, jakie podejmował Sługa Boży w walce z pijaństwem zachęcając do nich księży, dla których był biskupem.

SUMMARY

Pastoral care of the Servant of God Bishop Ignacy Świrski for sobriety of the faithful

The pastoral care of bishop Ignacy Świrski for the spiritual and moral life of the people of God entrusted to him in the diocese of Siedlce in the years 1946-68 was one of the priorities of the pastoral ministry of the Servant of God. Bishop Ignacy took special care of people suffering from alcoholism and their families. The article presents how bishop Ignacy noticed and repeatedly showed the real danger of alcohol abuse. The study based on the pastoral letters of bishop Świrski also contains many proposals for pastoral initiatives undertaken by the Servant of God in the fight against sobriety, encouraging the priests for whom he was a bishop.

BIBLIOGRAFIA

- Gomółka, J. (1993). Duszpasterstwo trzeźwości. W: H. Tomasik, K. Korszniewicz, J. Józwick (red.), *Magnificat anima mea Dominum* (62-122). Marki: Wydawnictwo Michalineum.
- Lipiec, D., Sławatyniec, A. (2008). Biskup Ignacy Świrski jako pasterz diecezji siedleckiej. W: B. Błoński (red.), *Biskup Ignacy Świrski (1885-1968). Osoba i dzieło* (93-113). Siedlce: Unitas.
- List pasterski Episkopatu Polski o pijaństwie (1947). *Wiadomości Diecezjalne Podlaskie* 32, nr 1-3, 8-11.
- Sobolewski, Z. (2018). *Imię Twoje wysławiamy. Dzieje diecezji siedleckiej (1818-2018)*. Siedlce: Unitas.
- Skorodiuk, J. (2015). *Człowiek Boży. Życie duchowe biskupa Ignacego Świrskiego*. Lublin: Polihymnia.
- Świder, M. (2018). *Biskup Ignacy Świrski. Świadek miłosierdzia Bożego*. Siedlce: Unitas.

- Świrski, I. (2022). List pasterski o potrzebie trzeźwości. W: M. Świder, R. Dmowski (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego. Listy pasterskie i Orędzia* (68-81). Siedlce: Unitas.
- Świrski, I. (2022). List pasterski z okazji objęcia rządów biskupich w Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej. W: M. Świder, R. Dmowski (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego. Listy pasterskie i Orędzia* (21-30). Siedlce: Unitas.
- Świrski, I. (2022). Orędzie pasterskie do Wiernych o trzeźwym spędzaniu Świąt Bożego Narodzenia. W: M. Świder, R. Dmowski (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego. Listy pasterskie i Orędzia* (152-154). Siedlce: Unitas.
- Świrski, I. (2022). Orędzie pasterskie o potrzebie szczególnej trzeźwości w okresie Wielkiego Postu. W: M. Świder, R. Dmowski (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego. Listy pasterskie i Orędzia* (155-157). Siedlce: Unitas.
- Świrski, I. (1949). *W obronie godności wesela*. Poznań-Warszawa-Lublin.
- Świrski, I. (2022). Wezwanie pasterskie do walki z pijaństwem. W: M. Świder, R. Dmowski (red.), *Nauczanie pasterskie Sługi Bożego Biskupa Ignacego Świrskiego. Listy pasterskie i Orędzia* (133-137). Siedlce: Unitas.
- Wereda, D. (2024). Działalność naukowo dydaktyczna i duszpasterska ks. Ignacego Świrskiego w Wilnie. W: M. Świder, R. Dmowski (red.), *Pasterz, który był ojcem. Sługa Boży Biskup Ignacy Świrski w źródłach archiwalnych* (115-158). Siedlce: Unitas.